

naše vezi

SEPTEMBER 2008 INTERNA IZDAJA, št. 36

UREDNIŠTVO ZDVIS, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana

Poština plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

*Zrelost in modrost sta
vsem nalogam kos.*

Smelo v jesen!

naše vezi

VSEBINA 36. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 Napoved aktivnosti društev (oktober - december)
- 3 Invalidi v programu slovenskega predse-
dovanja EU-ju
- 4 Dan CIV
- 5 Delavnica za CIV: Skrb za svoje zdravje
- 6 Sorazmerje: Invalidnina : stopnja invalidnosti
- 8 ZDVIS na Madžarskem
- 10 Kongres Evropskega invalidskega foruma
- 11 Konvencija o pravicah invalidov

v premislek

- 12 Dileme izobraževanja civilnih invalidov vojn

iz naših društev

- 13 Mednarodni festival prostovoljstva
- 13 Spomin na sanitetno postajo številka devet
- 14 Vsako leto na Hudo polje
- 15 Društvo vojnih invalidov Slovenske Istre
- 15 Bogata poletna doživetja

gradili so naša društva

- 16 Ivan Cibic - Mirko

šport

- 17 Kvalifikacijska tekmovanja ZDVIS
- 18 Šport in rekreacija civilnih invalidov vojn

križanka

IZDAJATELJA:
Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in Zveza
društev civilnih invalidov vojn Slovenije

UREDNIŠTVO:
ZDVI SLOVENIJE, Hacquetova 4,
1000 Ljubljana, tel.: 01 300 69 69

GLAVNA UREDNICA:
Aleksandra Kerin-Kovač

ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA:
Jože Romšak, Vladimir Pegan,
Ivanka Strnad, Zdravko Zore

TISK:
ITAGRAF d.o.o. Ljubljana

Drage bralke in bralci!

No, pa so za nami. Volitve namreč. V času, ko pišem tale uvodnik rezultati še niso znani, zato lahko rečem le, dobili smo, kar smo izvolili. Ste se torej udeležili volitev? Je volilna pravica le pravica, ki jo lahko, ali pa tudi ne uresničuješ, ali pa bi jo moral vsak državljan sam pri sebi jemati tudi kot dolžnost? Ko se pogovarjam z ljudmi, ki pravijo, da ne hodijo na volitve, ugotavljam, da resničen vzrok ni v občutku nemoči v smislu, »saj je vedno vse isto in nikoli se nič ne spremeni, ne glede na to kdo zmaga« (to so najpogostejši izgovori), ampak se mnogim preprosto ne ljubi oditi na volišče. Kako pa na to gledajo invalidi, predvsem tisti starejši?

Še na vsakih volitvah doslej je država (pa ni važno, katera opcija jo je vodila) zagotavljala, da je za izpolnjevanje volilne pravice invalidov poskrbljeno in v času vsakih volitev je bil objavljen seznam volišč, ki so dostopna za invalide. Šele letos pa se je na voliščih (na 20 izbranih voliščih, brez arhitektonskih ovir in tako popolnoma dostopnih invalidom) prvič lahko glasovalo tudi s pomočjo posebne naprave, ki invalidom olajša samostojno in tajno glasovanje na volitvah. Naprava je sestavljena iz slušalk, na dotik občutljivega ekrana, krmilne palice in numerične tipkovnice. To je zagotovo pohvalno, posebej v luči sklepov Konferen-
ce o pravicah invalidov, ki se je v času slovenskega vodenja EU-ja odvila v Kranjski gori. Udeleženci dogodka so med drugim namreč sklenili, da je treba Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov upoštevati pri sestavljanju in sprejemanju vseh predpisov, ki se tičejo invalidov, evropsko komisijo pa so pozvali k še večjemu prizadevanju za preprečevanje diskriminacije na podlagi invalidnosti. Tudi naslov srečanja je bil zgovoren - Pravice invalidov - realnost ali le črka na papirju?

Pa se vrnimo k volitvam in pogledimo realnost. Ob vsakih volitvah me bega eno preprosto vprašanje, ki se tiče dostopnosti do volišč, ne le invalidov s statusom, ampak tudi starejših, gibalno oviranih oseb. Sprašujem se, ali je res nemogoče za tisti en dan volitev, referendum ali kakršnega koli drugega odločanja državljanov, najti prostor, ki bi bil (fizično) dostopen za vse. Ali je volišče res nemogoče urediti v prostoru, ki je v pritličju neke zgradbe in morebitnih nekaj stopnic začasno opremiti s klančino? Če pomislim na prostor, v katerem svojo volilno pravico uveljavljam sama, in do katere se je treba povzpeti po dveh vrstah stopnic, ne najdem niti enega razloga, zakaj se ga ne bi dalo premakniti nadstropje nižje. Država je za invalidne volilce sicer poskrbela z možnostjo glasovanja po pošti, na domu in z že prej omenjenimi invalidom prilagojenimi volišči. Ob upoštevanju teh možnosti pa me vseeno zanima, zakaj se mora invalid, če želi glasovati, še posebej potruditi. Invalid mora namreč za glasovanje na posebnih voliščih, po pošti ali doma najprej najti, nato izpolniti poseben obrazec (se torej prijavit), medtem ko zdravi na nedeljsko jutro preprosto vstanejo in (navadno celo peš) odkorakajo na volišča.

To kaže, da se mora invalidna oseba še posebej potruditi, da bi lahko uveljavila svojo pravico do glasovanja. Gre za težavo, ki se jo da rešiti z nekaj volje in začasnimi klančinami (o tem, da bi bilo dobro naprave za glasovanje imeti na vseh voliščih, ne bom zgubljala besed). A zdi se, da za to ni prave motivacije. Kaj že piše v Konvenciji o pravicah invalidov?

Fotografija na naslovnici: Aleksandra K. Kovač,
besedilo: Aleksandra K. Kovač

Aleksandra K. Kovač
urednica Naših vezi

NAPOVED AKTIVNOSTI DRUŠTEV OKTOBER - DECEMBER 2008

DCIV PRIMORSKE NOVA GORICA

Poleg drugih del, bodo v tem obdobju izpostavljene predvsem naslednje naloge:

- V začetku oktobra bo upravni odbor analiziral izvajanje posebnih socialnih programov v prvih devetih mesecih in opredelil naloge do konca leta.
- V novembru bo poteklo 50 let organiziranega delovanja civilnih invalidov vojn na Primorskem. Osrednja svečana proslava bo 29. novembra, v Športni dvorani v Novi Gorici.
- Skupščina društva bo imela sejo v novembru ali decembru.
- Člani društva bodo sodelovali na športno-rekreativnih prireditvah tako v organizaciji Zveze DCIV Slovenije, kot na lokalni ravni.

Predsednik: Ciril Habe

DCIV SLOVENIJE LJUBLJANA

- Obnovitvena rehabilitacija v zdravilišču Snovik; odhod po dogovoru;
- Kostanjev piknik sredi oktobra.
- Treening spomina - vsak petek ob 10. uri
- Redna športno rekreativna vadba od 1. septembra:

balinanje - torek ob 14.00,
petanka - četrtek ob 14.00,
kegljanje - četrtek od 13.30 do 14.30,
streljanje - torek od 17.00 do 18.30.

Predsednik: Zdravko Zore

INVALIDI V PROGRAMU SLOVENSKEGA PRESEDOVANJA SVETU EVROPSKE UNIJE

Obdobje, ko je Slovenija predsedovala Svetu Evropske Unije (Svet EU), je že za nami. Splošna ocena je, da je Slovenija to nalogo uspešno opravila.

Slovenija se je za predsedovanje Svetu EU, kar je nedvomno zahtevna in odgovorna naloga, dobro pripravila. Program aktualnih nalog, ki so bile v ospredju pozornosti Sveta in drugih inštitucij ter držav članic EU, ki ga je Slovenija ponudila, izhaja iz temeljnih ciljev Lizbonske strategije razvoja skupnosti evropskih držav in predstavlja kontinuiteto začrtane politike razvoja in delovanja Unije ter krepitev položaja in vloge EU tudi v svetovnih razsežnostih.

Program predsedovanja Slovenije je vsestranski in aktualen glede na razmere, ki so v tem času značilne za Evropo in svet. Namen tega prispevka ni celoviteje predstaviti program predsedovanja EU. Za kaj takega bi potrebovali več časa in prostora. V tem prispevku bom poskušal predstaviti, koliko pozornosti je Slovenija v programu predsedovanja namenila socialni problematiki in znotraj te varstvu invalidov in zagotavljanju pravic, ki jim pripadajo.

Del programa predsedovanja je program zaposlovanja, socialne zadeve in enake možnosti. Moto tega programa je »Evropa, ki vlaga v ljudi, deluje za prihodnost«. Znotraj tega programa je poudarek na zaposlovanju, boju proti revščini (zlasti revščini otrok in mladih) in socialni izključenosti, na graditvi novih razmerij med generacijami

in razvoju novih oblik medgeneracijske solidarnosti, na izboljšanju kakovosti in dostopnosti dolgotrajne oskrbe, zagotavljanju enakih možnosti vsakemu posamezniku in posebej **zagotavljanju enakih možnosti in nediskriminacije invalidov** v skladu s konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov, enakosti spolov in odpravi spolnih stereotipov v družbi ter krepitev vloge in položaja žensk.

Cilji in naloge tega dela programa slovenskega predsedovanja Svetu EU ter obravnava posameznih problemov kažejo na to, da se države članice ter institucije EU soočajo z realnostjo na socialnem področju, da iščejo odgovore in ukrepe za izboljšanje stanja, za razvoj vzdržnega sistema socialne zaščite in za zagotovitev dostopnih in kakovostnih socialnih storitev.

Varstvo invalidov in zagotavljanje človekovih pravic invalidom je v programu predsedovanja Svetu EU dobilo posebno mesto. Poudarek je bil na zagotavljanju enakih možnosti invalidov, ukrepih za nediskriminacijo invalidov ter uresničevanje **Konvencije o pravicah invalidov**. Menim, da to ni slučajno. Slovenija je kot pravna in socialna država varstvo invalidov in prepoved diskriminacije invalidov zapisala v ustavo. V Sloveniji živi približno 165.000 invalidov (v Evropi okoli 50 milijonov in na svetu več kot 650 milijonov), ki so največja manjšina v družbi, in zelo ranljiva skupina državljanov. Kljub nenehnemu izboljševanju položaja invalidov se ti še vedno spopadajo z

različnimi težavami na področju izobraževanja, zaposlovanja, pri udejstvovanju v javnem življenju, materialnem položaju in socialni varnosti, enakopravnosti, v prometu, na informativno-komunikacijskem področju, pri bivalnih pogojih in drugem.

Pri načrtovanju tega dela programa je Slovenija izhajala iz določil Konvencije OZN-a o pravicah invalidov, ki so jo Združeni narodi sprejeli v decembru 2006, do konca aprila 2008 jo je podpisalo že 130 držav, ratificiralo pa 24 držav, med temi Slovenija kot tretja po vrsti. Konvencija o pravicah invalidov je zavezujoča za države podpisnice. Obvezuje jih, da invalidske vsebine vključujejo v strategijo trajnostnega razvoja. Konvencija vsebuje niz ukrepov, ki so jih države dolžne izvajati z namenom, da se invalidom zagotovi enakost in nediskriminacija, dostopnost do fizičnega okolja, prevoza, komunikacij in informacij, pravica do življenja, enakost pred zakonom, osebno svobodo in varnost, prepoved mučenja in nečloveškega ravnanja, prepoved izkoriščanja in zlorabe, varovanje osebne integritete, pravico do svobode gibanja in državljanstva, pravico do samostojnega življenja in vključenosti v skupnost, svobodno izražanje mnenj in dostop do informacij, spoštova-

nje zasebnosti, spoštovanje doma in družine, pravico do izobraževanja, zdravstveno varstvo brez diskriminacije, delo in zaposlovanje, ustreznost življenjska raven in socialno varstvo, sodelovanje v političnem in javnem življenju, sodelovanje v kulturnem življenju, rekreaciji, športu in prostočasnih dejavnostih.

Države podpisnice konvencije o pravicah invalidov so se zavezale, da se bodo pri pripravljanju in sprejemanju zakonodaje in drugih odločitev za uresničitev konvencije temeljito posvetovali z invalidi, tudi invalidnimi otroki, ter jih dejavno vključevale v odločanje prek njihovih reprezentativnih invalidskih organizacij.

Slovenija uresničevanju ciljev konvencije pripisuje velik pomen, zato je v času predsedovanja Svetu EU pripravila posebno konferenco »Konvencija o pravicah invalidov – črka na papirju in/ali realnost«. V pripravah konference in pri izvajanju posameznih tematskih sklopov v skladu z načelom »nič o invalidih brez invalidov«, ki je zapisano v slovenskem zakonu o invalidskih organizacijah, aktivno sodelovali tudi slovenski invalidi.

Ivan Pivk

26. JUNIJ – DAN CIVILNIH INVALIDOV VOJN

Tako kot vsako leto so civilni invalidi vojn Slovenije tudi letos počastili svoj dan – 26. junij – Dan civilnih invalidov vojn. Na ta dan se spominjajo prvih civilnih žrtev, ki so padle ob agresiji na Republiko Slovenijo in tudi vseh

ostalih civilnih invalidov vojn, ki so postali invalidi zaradi vojnih grozot druge svetovne vojne in eksplozij opuščenega vojaškega materiala. Neeksplodirana ubojna sredstva iz druge svetovne vojne je še danes moč najti in tako še

Po slovesnosti ob Dnevu CIV so se udeleženci družili ob prigrizku.

vedno grozijo predvsem mladim »raziskovalcem«, ki nič hudega sluteč raziskujejo najden predmet. Ta pa lahko še vedno prav hitro eksplodira in tako za vedno zaznamuje mlado življenje, kot jih je že toliko do zdaj.

Slavnostni govornik na srečanju, ki se ga je udeležilo preko 90 civilnih invalidov vojn iz vse Slovenije, je bil minister za obrambo Karl Erjavec, vabilu na slovesnost pa so se odzvali tudi predstavnica Direktorata za invalide pri Vladi RS, sekretar NSIOS-a in predstavniki nekaterih invalidskih organizacij. Za kulturni program so poskrbeli Nataša Kogoj, ki je program pripravila in ga povezovala ter duet Rebeka Hren in Aleš Oblak.

Nataša Kogoj Proslave se je udeležilo več kot 90 civilnih invalidov vojn.

DELAVNICA ZA CIVILNE INVALIDE VOJN »SKRB ZA SVOJE ZDRAVJE«

Med posebnimi socialnimi programi, ki jih Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije izvaja za civilne invalide vojn, je tudi »*usposabljanje za čimbolj neodvisno in aktivno življenje invalidov*«. V okviru tega programa že nekaj let, s pomočjo strokovnih delavcev, izvajamo delavnice o različnih temah, ki se tičejo vsakodnevnega življenja invalidov.

V začetku septembra letos smo tako izvedli delavnico na temo »*Skrb za svoje zdravje*«, ki se je je udeležilo 15 civilnih invalidov vojn iz vseh šestih medobčinskih društev, vodila pa jo je Nataša Kogoj. Delavnico smo izvedli v domu »Pri mejašu«, ki ga ima zveza na Korenskem sedlu. Poudarek je bil predvsem na telovadbi in hoji, ki sta bili prilagojeni starosti in invalidnosti udeležencev, na sproščanju, skrbi za telo in komunikaciji. Prvi večer je bil namenjen druženju in spoznavanju udeležencev, drugi pa je bil tematsko zapolnjen s predavanjem, ki ga je pripravil zunanji strokovni sodelavec.

Civilni invalidi vojn v dolini Tamarja.

Nekateri civilni invalidi vojn so planinski del naše dežele obiskali prvič.

Udeleženci so bili nad delavnico in vodenim načinom druženja izjemno zadovoljni. Nekateri izmed njih so presenetili sami sebe, saj smo se vsi skupaj podali na pohod v dolino Tamar. Kar nekaj udeležencev je prvič prišlo pod veličastne gore, ki obdajajo Tamar in jim bo ta dosežek za vedno ostal v lepem spominu. Lahko smo ponosni nase, da smo premagali ovire v glavah, ki so nas prepričevale, da ne bomo zmogli. Zmogli smo in bili zelo zadovoljni in polni energije, tako da smo se naslednji dan podali še do Poštarskega doma na Vršiču, na dan odhoda pa na sprehod do Jasne in ob reki Pišnice.

SORAZMERNOST VIŠINE INVALIDNINE S STOPNJO INVALIDNOSTI

Primeri iz zakonodaje o vojnih invalidih v letu 1938 in 1946

UVOD

Invalidnine vojnih invalidov niso v sorazmerju z višino invalidnosti, ampak so določene v nesorazmerju po ključu, ki ni nikjer pojasnjen. Pregled zakonodaje o vojnih invalidih v letih 1920 - 1946 je pokazal, da so bili vojni invalidi razvrščeni (invalidski zakon iz leta 1925, 39. člen) v štiri skupine: Pretežki invalidi 100% (današnja skupina I), popolni invalidi - 80 do 100% (današnje skupine II - IV), težki invalidi - 50 do 70% (današnje skupine V - VII) in lahki invalidi - 20 do 40% (današnje skupine VIII - X). Razporeditev invalidov v skupine po stopnji invalidnosti je prinesel invalidski zakon v letu 1929 (8. člen) in je ohranjena do danes.

Invalidnina je bila različna in večinoma nesorazmerna s stopnjo invalidnosti, višino je pogosto določal tudi vojaški čin invalida. Zaradi tega je bila invalidnina znotraj iste stopnje invalidnosti različna - invalidi prve skupine (100% z dodatkom) s činom general ali admiral so prejeli po invalidskem zakonu iz leta 1929 letno invalidnino v višini 21.000 din in tisti s činom obvezniki le 8.400 din. Višina invalidnine je bila sodeč po teh podatkih določena predvsem politično in ne toliko po stopnji invalidnosti, kar bi bilo pošteno in tudi strokovno pravilno. Tak pristop k določitvi invalidnine vojnim invalidom najdemo v zakonodaji drugih držav. V nadaljevanju bomo predstavili, kako sta določala višino invalidnine po stopnjah invalidnosti zakona o vojnih invalidih v letu 1938 in 1946.

O POVEZAVI MED STOPNJO INVALIDNOSTI IN INVALIDNINO

Sedanja ureditev višine invalidnin v povezavi s stopnjo invalidnosti ni enakomerna in je še posebej za invalide V. kategorije in manj zelo krivična. Poučimo se o tem na primeru invalidskih zakonov iz leta 1938 in leta 1946.

LETO 1938:

uredbo o vojnih invalidih in ostalih vojnih žrtvah.*

G. Invalidnina in doklade.

§ 43.

1. Vojaški vojni invalidi po tej uredbi se delé na deset skupin po ugotovljenih odstotkih pridobitne nesposobnosti.

V I. skupino spadajo invalidi s 100% nesposobnosti, ki jim je treba za običajno življenje tudi še tuje pomoči;

v II. skupino s 100%;

v III. " z 90%;

v IV. " z 80%;

v V. " s 70%;

v VI. " s 60%;

v VII. " s 50%;

v VIII. " s 40%;

v IX. " s 30%;

v X. " z 20%.

2. Pridobitna nesposobnost pod 20% se za vojaške vojne invalide ne upošteva.

§ 44.

Vojaškim vojnim invalidom pristoji invalidnina, in to:

I. skupini	din	9.000	na leto;
II. "	"	7.200	" "
III. "	"	6.480	" "
IV. "	"	5.760	" "
V. "	"	5.040	" "
VI. "	"	4.320	" "
VII. "	"	3.600	" "
VIII. "	"	2.160	" "

§ 45.

1. Vojaškim vojnim invalidom I. skupine pristoji poleg invalidnine tudi še specialna doklada za strežbo in tujo pomoč v znesku 9.000— din na leto.

2. Če so ti invalidi v kakšnem invalidskem domu ali bolnici za duševne bolezni, kjer imajo brezplačno vzdrževanje, dobivajo zmanjšane prejemke po § 65.

§ 46.

1. Invalidnina pristoji ne glede na imovinsko stanje, službo, pokojnino, druge pomoči, nagrade in priznanja po določbah posebnih zakonov.

2. Na invalidnino in doklade se ne plačuje ne davek ne samoupravna (občinska, mestna, banovinska) doklada.

LETO 1946:

ZAKON o vojaških vojnih invalidih

Invalidnina in doklade

10. člen.

Vojaškim vojnim invalidom pripada mesečna invalidnina, ki je sorazmerna odstotku pridobitne nesposobnosti.

11. člen.

Vojaškim vojnim invalidom I. skupine pripada poleg invalidnine tudi doklada za nego in tujo pomoč v znesku invalidnine, če tak invalid ni v invalidskem domu ali v kakšni drugi ustanovi, kjer ima nego in brezplačno oskrbo.

ODREDBA o invalidskih prejemkih

1. člen

Vojaškim vojnim invalidom pripada mesečna invalidnina, in sicer:

invalidom I. skupine s 100%-no nesposobnostjo, ki ima je v običajnem življenju potrebna še tuja pomoč: 2000 din invalidom:

II. skupine s 100%-no nesposobnostjo	2000 din
III. skupine s 90%-no nesposobnostjo	1800 din
IV. skupine s 80%-no nesposobnostjo	1600 din
V. skupine s 70%-no nesposobnostjo	1500 din
VI. skupine s 60%-no nesposobnostjo	1100 din
VII. skupine s 50%-no nesposobnostjo	900 din
VIII. skupine s 40%-no nesposobnostjo	600 din
IX. skupine s 30%-no nesposobnostjo	500 din
X. skupine s 20%-no nesposobnostjo	400 din

2. člen

Vojaškim vojnim invalidom I. skupine pripada poleg invalidnine še posebna doklada za nego in tujo pomoč v znesku 2000 dinarjev mesečno, če tak invalid ni v invalidskem domu ali v kakšni drugi ustanovi, kjer ima nego in brezplačno oskrbo.

Podatki so dovolj zgovorni. Kdaj in zakaj so se spremenili v škodo kategorij z manjšo invalidnostjo? Odgovor bo treba še poiskati in krivice popraviti.

ZAKLJUČKI

Pregled pravnih pravil o vojnih invalidih v letih 1938 in 1946 je pokazal naslednje:

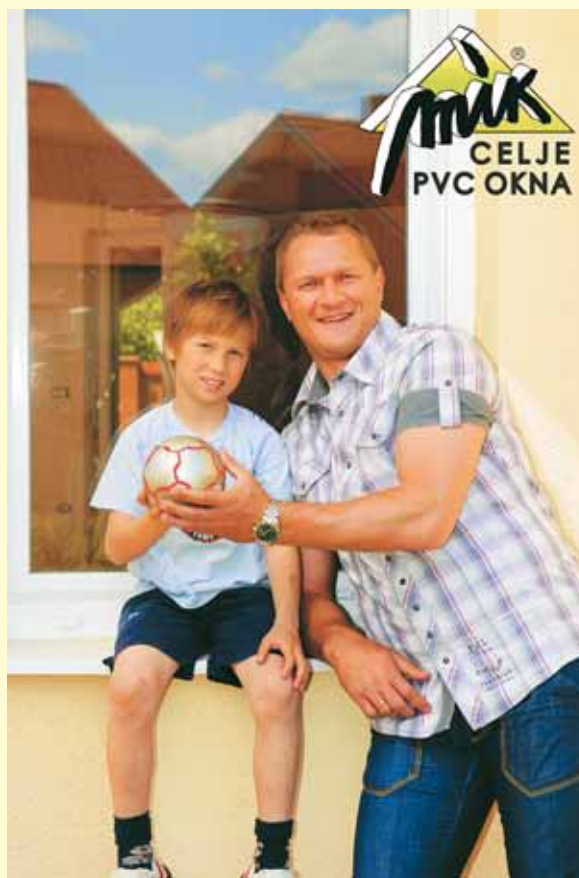
1. Vojni invalidi so bili razdeljeni v deset razredov po stopnji invalidnosti (1938).
2. Invalidnina je bila znatno bolj sorazmerna po stopnjah invalidnosti (1938) kot je sedaj.
3. Zakon iz leta 1946 je predpisal, da je invalidnina sorazmerna stopnji invalidnosti (to dokazuje tudi odredba o invalidskih prejemkih iz leta 1946).

In kaj je o tem pisal VOJNI INVALID leta 1921 (članek: O načrtu invalidskega zakona. 1(1921)3, str. 1)?

Zato predvideva načrt invalidskega zakona glede odmere pokojnine procentualni sistem, ki ga priznavajo vse moderne države. Količina pokojnine je odvisna od stopnje invalidnosti. Invalid, ki je 100 % delane-zmožen, prejema polno invalidnino, invalid z manjšo stopnjo nesposobnosti le sorazmerni del polne invalidnine.

Andrej Šalehar

avtor je zaslužni profesor in doktor znanosti

DVI Severne Primorske se podjetju MIK Celje zahvaljuje za donacijo v višini 100 evrov, namenjeno obnovi Bolnice Franja.

ZDVIS PRI ZVEZI VOJNIH INVALIDOV, VOJNIH VDOV IN VOJNIH SIROT MADŽARSKE

Delegacija ZDVIS (podpredsednik ZDVIS Boris Fras, predsednik komisije IO ZDVIS za mednarodno sodelovanje Jože Romšak in tajnik ZDVIS Vladimir Pegan) je na povabilo Zveze vojnih invalidov, vojnih vdov in vojnih sirot Madžarske - HONSZ obiskala Madžarsko.

Delovni obisk se je začel 12. junija 2008, ko so našo delegacijo na mejnem prehodu Pince pričakali predstavniki HONSZ-a (József Ipacs, upokojeni polkovnik, predsednik zveze, Frigyes Görcsi, predsednik društva v Nagykanizsi in Endre Udvardi, upokojeni podpolkovnik, sodelavec za mednarodne odnose).

Po predstavitvi obeh delegacij in pozdravu delegacije ZDVIS tudi v imenu predsednika Ivana Pivka, je delegacija nadaljevala pot skozi Nagykanizso in si ogledala prostor za kulturne prireditve, kjer prirejajo tudi proslave ob državnih praznikih in slovesnostih vojnih veteranov. Sledilo je srečanje in pogovor s predstavniki društva iz Nagykanizse. Predsednik Frigyes Görcsi in njegov namestnik József Gerencsér sta predstavil delovanje njihovega društva. Gerencsér je dejal, da nimajo

lastnih prostorov in tudi formalno niso organizirani, zato se srečujejo na domovih članov, najpogosteje pri predsedniku ali namestniku. Poudaril je, da imajo dobre odnose z županom, ki jim je dal na voljo prostor za srečanja članov. Predstavil je društvo, ki deluje že 13 let in ima 48 članov. Trenutno si prizadevajo formalno-pravno urediti status društva. Društvo je iz državnega proračuna za leto 2008 pridobilo 40.000 forintov, (170,00 EUR) za kar je moral pogodbo podpisati predsednik madžarske zveze József Ipacs. Prijavljajo se tudi na razpise lokalne samouprave, vendar je teh sredstev zelo malo. Pridobijo tudi nekaj sponzorskih sredstev od podjetij. Poleg srečevanja članov je glavna naloga pravno informiranje članov in obiski članov ob življenjskih jubilejih ter ob koncu leta. Ob smrti članov se udeležujejo pogrebov. Uradno se kot predstavniki društva udeležujejo državnih proslav in polagajo vence k spomenikom padlim za domovino.

Delegacija ZDVIS se je sestala tudi s predstavnikom Ministrstva za obrambo Sándorjem Magyarom, sodelavcem glavnega oddelka za komunikacijo in nabor, ki

Predstavniki slovenskih in madžarskih vojnih invalidov so se poklonili spominu na neznanega junaka.

Foto: Jože Romšak

skrbi tudi za HONSZ. Pozdravil je delegacijo ZDVIS-a in predstavil prijateljske odnose med državama ter poudaril pomen sodelovanja vojnih invalidov obeh držav. Zanimalo ga je predvsem delovanje ZDVIS-a in društev vojnih invalidov ter njihovo financiranje. Posebej so ga zanimala pravice vojnih invalidov, vojnih vdov in vojnih sirot. Predstavniki ZDVIS so mu povedali, da ima Slovenija več zakonov, ki urejajo različna področja (Zakon o vojnih invalidih, Zakon o žrtvah vojnega nasilja, Zakon o vojnih veteranih) ter jih na kratko predstavili. Razložili so tudi, da imajo civilni invalidi vojn enake pravice kot vojaški vojni in mirnodobni invalidi.

V nadaljevanju obiska je delegacijo ZDVIS sprejel József Lugosi, upokojeni polkovnik in direktor Muzeja vojne zgodovine Madžarske, ki smo si ga tudi ogledali. Delegacija ZDVIS si je ogledala del muzeja, ki je posvečen obdobju od konca prve svetovne vojne do konca druge svetovne vojne. Ogledali smo si tudi posebno razstavo: Vojna v Sloveniji 1991. Razstavo so pripravili v Slovenji, na ogled pa je od 28. maja 2008 do oktobra 2008. Ogled razstave je vodil Gábor Óvári, nekdanji madžarski vojaški ataše v Sloveniji. Po ogledu muzeja sta vodja delegacije ZDVIS Boris Frasn in Gábor Óvári z vsemi častmi položila venec k spomeniku padlega neznanega junaka.

V popoldanskem delu je sledil delovni razgovor med delegacijama ZDVIS in delegacijo HONSZ, ki so jo sestavljali József Ipacs, predsednik HONSZ-a, József Bagyal, podpredsednik HONSZ-a, Terézia Törölcsik, glavna tajnica in Károlyné (Marika) Németh, računovodkinja in nekdanja častnica madžarske vojske. Pogovori so potekali v poslovnih prostorih HONSZ-a, v stavbi, ki je v lasti ministrstva za obrambo. V njej so tudi druga društva, ki so na kakršenkoli način povezana z vojno ali vojsko.

Delegacijo ZDVIS je zanimalo, zakaj HONSZ sodi pod okrilje ministrstva za obrambo. József Ipacs je razložil, da so do leta 2002 vse prejemke vojnih invalidov in drugih upravičencev ter tudi financiranje organizacije dobivali iz ministrstva za socialo in delo. Zaradi slabega odnosa državnih uslužbenk na ministrstvu do vojnih invalidov, so želeli pod ministrstvo za obrambo, saj so menili, da se jim bo bolje godilo. To jim je med leti 2002 in 2003 tudi uspelo, a so z ministrstva za delo na ministrstvo za obrambo premestili tudi za vojne invalide zadolžene uslužbenke, tako da niso dosegli tistega, kar so želeli. Nato so na ministrstvu za obrambo ustanovili nov oddelek, ki ga je najprej vodil sedanji predsednik HONSZ-a Ipacs, sedaj pa ga vodi njegov bivši sodelavec Sándor Magyar.

Prejemki vojnih invalidov in sredstva za delovanje društev se izplačujejo iz ministrstva za obrambo, Zveza vojnih invalidov, vojnih vdov in vojnih sirot Madžarske pa nima več nobenih stikov z ministrstvom za socialo

in delo. Ministrstvo za obrambo sicer skrbi za okoli 40 organizacij, od teh pa jih je šest privilegiranih, kar pomeni, da se s predstavniki ministrstva sestajajo vsak mesec in prejemajo bistveno več sredstev. Eno takšnih društev je društvo Huzarjev, društvo za negovanje vojaških tradicij. Želja Ipacsja je, da bi tudi HONSZ postal privilegirano društvo. Želijo pa se tudi povezati z še dvema društvoma povezanima z drugo svetovno vojno in enotno nastopiti pri ministrstvu za obrambo.

Večjih sprememb pri prehodu iz ministrstva za socialo in delo na ministrstvo za obrambo ni. Vsako leto vložijo na ministrstvo za obrambo vlogo za financiranje. V letu 2008 so prejeli 300.000 forintov, kar znaša približno 1.250 EUR. Ta vsota je namenjena celoletnemu delovanju HONSZ-a.

Delegaciji zvez sta potrdili pripravljenost za nadaljnje sodelovanje. Menili sta, da se lahko posebej poglobi sodelovanje društev ob meji, DVI Pomurje in madžarskega društva iz Letenye. Predstavniki ZDVIS so madžarske kolege povabili, naj drugo leto obiščejo Slovenijo.

Vladimir Pegan

Vabilo

Združenje vojnih invalidov 91 vabi vse svoje člane in upravičence na 1. srečanje Združenja '91, ki bo v soboto 25. oktobra 2008 v Centru vojnih veteranov Slovenije v Logatcu.

Prijave za udeležbo vojnih invalidov in družinskih članov po umrlem v vojni 1991 lahko pošljete na e-naslov: info@zdruzenje91.si ali pa se prijavite po telefonu na številko: 041 468 952.

Vabljeni!

Predsednik Združenja '91:
Jože Romšak

KONGRES EVROPSKEGA INVALIDSKEGA FORUMA

Ljubljana je konec maja gostila kongres Evropskega invalidskega foruma – EDF (European disability forum). Gre za organizacijo, ki združuje nacionalne invalidske organizacije držav članic Evropske unije in tudi druge invalidske organizacije članic EU. EDF se je za kongres v Sloveniji odločil, ker je naša država v tem času predsedovala EU-ju.

EDF je bil ustanovljen leta 1997. Takrat so se evropske in nacionalne organizacije invalidov in svojcev invalidov, ki se niso mogli sami zastopati, združile in ustanovile svojo organizacijo. EDF je neodvisna in edinstvena platforma v Evropi, ki igra proaktivno vlogo v odnosu do ustanov Evropske unije in njenih odločitev ter si prizadeva varovati in braniti pravice invalidov. Deluje v smeri vplivanja na sprejetje nediskriminacijskih zakonodajnih ukrepov v EU, da bi polna vključenost invalidov v družbo postala resničnost.

Udeležence so pozdravili Yannis Vardakastanis, predsednik EDF, Boris Šuštaršič, predsednik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije in Marjeta Cotman, ministrica za delo, družino in socialne zadeve.

Na kongresu je sodelovalo preko 110 delegatov in opazovalcev, med njimi predstavniki Srbije, Makedonije in drugih invalidskih organizacij, ki niso članice EDF-ja. Kongres je obravnaval statutarne zadeve. Udeleženci so obravnavali in sprejeli dopolnila k statutu in sprejeli poročilo o delu EDF v letu 2007 ter program dela za leto 2009, s finančnim načrtom vrednim 1,168 milijona evrov.

Veliko časa so namenili študijam primerov implemen-

tacije zakonskih pravic invalidov v vsakdanje življenje. Prikazani so bili primeri Madžarske, Nemčije in Francije. iz tega je izšel temeljni poudarek, da je treba natančno skrbeti, da posamezne države uresničujejo z zakonom zagotovljene pravice ter da se te pravice implementirajo v prakso. Invalidske organizacije se zavzemajo, da bi invalidi prejeli vsaj minimalno višino sredstev za dostojno življenje. Višina teh sredstev je od države do države različna. V skandinavskih in zahodnoevropskih državah so pravice invalidov mnogo bolj urejene kot v novih članicah EU, predvsem tistih iz vzhodne Evrope. Slovenija je po zagotavljanju pravic invalidov nekje na sredini.

Na kongresu so sprejeli tudi deklaracijo o pravicah žensk z invalidnostjo, saj je znano, da moški lažje najde delo kot ženska, čeprav so ženske v povprečju bolj izobražene. Ženske z isto invalidnostjo dobijo manj tehničnih pripomočkov kot moški. Deklaracija članice zavezuje tudi k bolj enakopravni zastopanosti žensk v organih EDF. Da bi se o težavah invalidnih žensk čim več govorilo in razpravljalo, bo EDF ustanovil komisijo za ženska vprašanja.

Na predlog slovenske delegacije je kongres sprejel deklaracijo, da se invalidskim organizacijam držav na tleh bivše Jugoslavije uredi enak način zagotavljanja sredstev, kot je bil prej v Jugoslaviji oziroma je sedaj v Sloveniji.

Ocenimo lahko, da je bil kongres zelo koristen za nadaljnji razvoj invalidskega varstva v državah Evropske unije in tudi pristopnih članicah EU.

Vladimir Pegan

Udeleženci med delom na kongresu Evropskega invalidskega foruma v Ljubljani.

KONVENCIJA O PRAVICAH INVALIDOV – ČRKA NA PAPIRJU IN/ALI REALNOST?

Takšen je bil naslov konvencije držav Evropske unije, ki je bila, med slovenskim predsedovanjem povezavi, izvedena med 22. in 23. majem 2008 v Kranjski Gori.

Konferenco je odprla ministrica za delo, družino in socialne zadeve Marjeta Cotman. Dejala je, da so invalidi največja manjšina na svetu, saj jih je po podatkih Združenih narodov več kot 650 milijonov, od tega v Sloveniji okoli 165.000. Če k tem številkam prištejemo še ljudi, s katerimi invalidi živijo v ožji družinski skupnosti, vidimo, da se skoraj četrtina svetovnega prebivalstva neposredno spoprijema z invalidnostjo. Cotmanova je poudarila, da je 30. marca 2007, 82 držav na sedežu Združenih narodov podpisalo Konvencijo o pravicah invalidov. Do konca aprila se je ta številka povečala na skoraj 130 držav, konvencijo pa je ratificiralo 24 držav, Slovenija kot tretja država EU-ja. Ministrica je konvenciji pripisala velik pomen, poudarila pa je tudi, da letos praznujemo 60. obletnico sprejetja Splošne deklaracije človekovih pravic. Prepričana je, da polno uživanje pravic invalidov pomembno prispeva k pravičnejši družbi, in da je treba razvijati medsebojno usklajene politike, ki invalidnost vključujejo v vse ustrezne uradne dokumente. Posebno pozornost je treba nameniti sodelovanju in dialogu z invalidi in invalidskimi organizacijami.

Udeležence konference je pozdravil še Boris Šuštaršič, predsednik Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije, Yannis Vardakastanis, predsednik Evropskega invalidskega foruma in Vladimir Špidla, komisar EU za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti.

Udeležencem je sporočilo posredoval tudi predsednik države Danilo Türk. Spomnil je, da je Generalna skupščina OZN-a 13. decembra 2006 sprejela Konvencijo o pravicah invalidov, 2. aprila 2008 pa jo je ratificiral tudi Državni zbor Republike Slovenije. Dejal je, da sta to zgodovinska dneva za invalide, saj je konvencija prvi pravno zavezujoč dokument Združenih narodov iz področja invalidskega varstva. Zaključil je z mislijo, da se uveljavljanje

človekovih pravic začne pri preprostih stvareh in se vprašal: »Ali smo kdaj pomislili, kaj pomeni nakupovati v trgovinskem centru, če si slep, gluhi ali pa na invalidskem vozičku. Kako voliti, če ne moreš sam prebrati volilnega lističa, ker si slep, oziroma ne moreš slediti razpravi na televiziji, ker si gluhi in oddaja ni prevedena v znakovni jezik. Tu se začne uresničevanje človekovih pravic.«

Predsednik Evropskega invalidskega foruma Yannis Vardakastanis na konferenci v Ljubljani.

V okviru konference so potekala tudi plenarna zasedanja o dostopnosti za invalide, vključevanju invalidov v splošne strategije trajnostnega razvoja, življenju invalidov v lokalni skupnosti, izvajanje in spremljanje Konvencije o pravicah invalidov in okrogla miza »*Od besed k dejanjem*«, na kateri so aktivno sodelovali tudi slovenski predstavniki. Konferenca se je nadaljevala z delavnicami.

Konferenca je ob zaključku sprejela sledeče: dosledno upoštevati Konvencijo ZN o pravicah invalidov, ki jo je potrebno vnesti v vse predpise, ki se tičejo invalidov v EU. Evropsko komisijo je pozvala k še večjemu prizadevanju za preprečevanje diskriminacije na podlagi invalidnosti.

DILEME IZOBRAŽEVANJA CIVILNIH INVALIDOV VOJN

Ko sedaj, ob zaključku poletja ob mojem delu v društvu pregledujem pošto in podpisujem račune, se ne morem znebiti slabe volje ob prebiranju vabil na udeležbo raznih seminarjev in delavnic, ki se praviloma pojavijo v jesenskem času.

V slovenskem prostoru so se v sedanjem času, slovensko lepo zvoneča predavanja, največkrat spremenila v iz tujine prevedene seminarje in še posebej v polpretekli dobi v delavnice, ki pa to, kar naj bi pomenile največkrat niso. Morebitni uporabniki teh ponudb smo pod hudim pritiskom komercializacije te vrste »izobraževanja« in se dostikrat ne moremo prav odločiti za udeležbo na njih. Seveda pa ne smemo pozabiti, da udeležba na ponujenih seminarjih in delavnicah ni zastoj. Ostaja odprto vprašanje, koliko nam udeležba na takih dogodkih lahko koristi, ali pa lahko samo morebitnim zainteresiranim povemo, da smo se udeležili tega ali onega dogodka. Težava s katero se srečujem pa ni samo v vabilih na udeležbo, temveč jo predstavljajo vsebine, poleg tega pa razlaga ali obljuba koristi, ki jih bomo udeleženci imeli, največkrat sploh ni opredeljena ali razložena.

Da bi se lahko izognili nepotrebnim stroškom in morebitni izgubi časa, ko morda poslušas že slišano, sem se odločil, da našim bralcem posredujem strokovni opis obeh obljubljenih vrst »izobraževanja« z opisom razlike med seminarjem in delavnico:

SEMINAR

Vsebina

- novo znanje
- širše teme

Metode dela

- predavanje
- plenarno delo
- prikaz primerov
- vprašanja in odgovori
- beleženje snovi

DELAVNICA

Vsebina

- novo znanje in praksa
- ožje teme

Metode dela

- razlaga s primerom
- delo v skupinah
- reševanje primerov
- skupna razprava
- reševanje nalog
- brainstorming metoda
- igranje vlog

Udeleženci

- heterogena skupina
- do 40 udeležencev
- pomnjenje je odvisno od motivacije

Predavatelj

- strokovnjak za vsebino
- močan v podajanju snovi
- uporablja avdiovizualne pripomočke
- odgovarja na vprašanja
- usmerjen k vsebini
- je avtoriteta

Korist

- kadar udeleženci nimajo razvitih navad za samostojne oblike dela
- pri pasivni obliki pridobivanja znanja
- potrdilo o udeležbi

Udeleženci

- homogena skupina
- od 6 do 15 udeležencev
- pomnjenje je odvisno od angažiranosti pri praktičnem delu

Vodja delavnice

- dobro pozna vsebino
- močan v animaciji
- uporablja moč svoje karizme
- pomaga pri reševanju praktičnih nalog
- usmerjen k rešitvam
- je prvi med enakimi

Korist

- kadar želijo udeleženci pridobljeno znanje takoj uporabiti v praksi
- pri aktivni obliki pridobivanja znanja
- potrdilo o pridobljenem znanju

Za pomoč pri razumevanju obeh pojmov pa navajam nekaj dejavnosti, ki jih že leta izvajamo v našem društvu in spadajo v eno ali drugo vrsto naše osebne udeležbe. Med seminarske vsebine spadajo do neke mere udeležbe na letnih skupščinah društva, izobraževalnih dogodkih, ki so lahko povezani tudi z mobilnostjo (izleti, obiski ipd), predstavitve (o socialnih stvrtvah, invalidskih pravicah ipd.) Tipično delavniško delo predstavlja udeležba v skupinah za samopomoč, v krožkih s poučno vsebino, usmerjenih delavnicah (veščine komuniciranja, medsebojna graditev zaupanja in spoštovanja ipd.).

Veselilo me bo, če sem s svojim prispevkom in razlago pripomogel h koristno usmerjeni porabi tako društvenih kot osebnih sredstev naših članov.

Zdravko Zore

MEDNARODNI FESTIVAL PROSTOVOLJSTVA V NOVI GORICI

V začetku maja je v Novi Gorici potekal že tradicionalni festival prostovoljstva, ki so ga organizirale Mestna občina Nova Gorica, Občina Šempeter – Vrtojba in Goriška pokrajina (Italija).

Mednarodni festival sta odprli Darinka Kozinc, podžupanja Mestne občine Nova Gorica in Lucia Rita Worsolin, pokrajinska odbornica za socialno politiko pri Goriški pokrajini. V nagovorih sta poudarili pomen prostovoljstva in njegovo poslanstvo ter sodelovanje sosednjih območij, ki ju ne ločuje več meja. Sledil je krajši, a zelo prijeten kulturni program.

Društvo civilnih invalidov vojn Primorske je na festivalu sodelovalo s svojo stojnico in predstavilo svojo osnovno

prostovoljno delo in izdelke naših članic in članov, med njimi idrijsko čipko (Vera Kenda) in umetniške fotografije (Evgen Bavčar).

Naše društvo že nekaj časa sodeluje z Združenjem civilnih žrtev vojne iz Goriške pokrajine – civilni invalidi vojne (A.N.V.C.G.). Društvi sta se dogovorili za skupni nastop na festivalu prostovoljstva in imeli stojnici ena ob drugi. Tako smo pokazali naše prijateljsko sodelovanje in tkanje trdnejših vezi državljanov, ki so doživeli podobne usode. Festival smo izkoristili tudi za pomenek in prijeto druženje.

Ciril Habe

OHRANJEN SPOMIN NA SANITETNO POSTAJO »POD SKALCO«

Društvo vojnih invalidov Severne Primorske je v sodelovanju z Območnim združenjem za vrednote NOB Nova Gorica in krajevnimi organizacijami občine Kanal ob Soči junija letos organiziralo, pripravilo in izvedlo spominsko slovesnost v spomin na 5 pobitih ranjencev na sanitetni postaji št. 9 imenovani »Pod skalco«, ki so jih 31. maja 1943 pobili posebni oddelki italijanske vojske.

Pred sanitetno postajo smo postavili granitno ploščo v spomin na pobite nemočne in neoborožene ranjence. Glavna slovesnost je bila zaradi težko dostopnega kraja na domačiji pri Kolarjih, ki je streljaj oddaljena od postaje.

Na slovesnosti so sodelovali predstavniki krajevnih kulturnih organizacij. Slavnostni govor je imel Doro Hvalica predsednik kulturnih delavcev Slovenije. Hvalica se je spomnil dogodkov v času delovanja bolnišnice, ko so ranjence prenesli na zdravljenje v sanitetno postajo Pod skalco, ki je bila ena izmed mnogih takrat organiziranih po vsej Primorski. Neusmiljen pobjo ranjencev pa ostaja vojni zločin, zaradi katerega akterji niso nikoli odgovarjali pred nobenim sodiščem.

Predsednik DVI Severne Primorske Franc Anderlič je poudaril hrabro dejanje 16-letne bolničarke »Nataše«, ki je uspela rešiti 7 lažjih ranjencev. Nataša žal ni dočakala odkritja spominske plošče, čeprav bi jo morala odkriti prav ona, saj je malo pred odkritjem preminila.

Proti pričakovanju se je slovesnosti udeležilo okrog 300 ljudi, med njimi tudi svojci pobitih iz zamejstva. Tudi na postrežbo s hrano in pijačo, domačin Toni Tinta, ki je bil glavni pobudnik postavitve plošče, ni pozabil.

Člani društva vojnih invalidov in Kluba prijateljev slovenskih partizanskih bolnišnic Franja in Pavla bomo s skromnimi slovesnostmi vsako leto obujali spomin na te tragične dogodke naše preteklosti.

Franc Anderlič

Spominska plošča bo trajen spomin na pet ranjencev, ki so jih pobili italijanski okupatorji.

VSAKO LETO NA HUDO POLJE

Počastitev spomina na partizanski bolnišnici »Franja« in »Pavla« ter na legendarni prenos ranjencev, avgusta 1944

Vsoboto, 30. avgusta se je množica bivših borcev, vojnih invalidov in prijateljev partizanskih bolnišnic »Franja« in »Pavla« zbrala na tradicionalni spominski slovesnosti na Hudem polju, v popoldanskih urah pa na Vojskem. Tam se jim je pridružilo več kot 300 pohodnikov, ki so prehodili pot legendarnega prenosa 95 ranjencev, ki se je zgodil avgusta 1944. Udeležencem, predvsem velikemu številu mladih, so spregovorili Bojan Sever, župan občine Idrija, Samo Bevk, poslanec DZ-ja in Meta Mencej, predstavnica ZZB za vrednote NOB Slovenije.

Na Hudem polju, kraju, kjer je nekoč stala partizanska bolnišnica »Pavla«, so udeležencem spregovorili Franc Anderlič, predsednik Društva vojnih invalidov Severne Primorske – v imenu organizatorja slovesnosti, župan občine Idrija, Karl Erjavec, obrambni minister, dr. Ivan Cibic - Mirko, nekdanji partizan, ranjenec in sanitetni delavec v »Pavli« ter Gabrijel Kašca, predsednik Združenja borcev za vrednote NOB Idrija - Cerčno in predsednik Kluba prijateljev partizanskih bolnišnic »Franja« in »Pavla«.

Spominske proslave na Hudem polju, ki jo, skupaj z novogoriško in idrijsko borčevsko organizacijo, že več kot 50 let organizirajo vojaški invalidi Severne Pri-

morske, so se letos udeležili tudi predstavniki ANPI – Vsedržavnega združenja partizanov Italije Videmske, Goriške in Tržaške pokrajine. Ob tej priložnosti je bilo predstavnikom Videmske in Goriške pokrajinske organizacije ANPI – VZPI izročeno posebno priznanje – zahvala za njihov denarni prispevek (20.400 €) za obnovo bolnišnice »Franja«. V besedilu zahvale, je poudarjeno, »da bo v naravni ujmi razdejana partizanska bolnišnica »Franja« obnovljena tudi z nemajhno simbolno pomočjo nekdanjih italijanskih partizanov in bo ponovno vzniknila kot veličasten spomenik skupnega partizanskega boja in žrtvovanja za svobodo lastnega in vseh svobodoljubnih narodov Evrope in sveta.«

Posebni priznanji sta bili izročeni tudi novogoriškemu avtoprevoznikemu podjetju »AURIGO« in Mestnemu muzeju Idrija, v znak zahvale za njuno prizadevanje in konkretno pomoč pri ohranjanju spomina na partizanski vojaški bolnišnici »Franja« in »Pavla«. Društvu vojnih invalidov SP Nova Gorica, je naklonjenost izkazala Pivovarna Laško, ki je za udeležence brezplačno dodelila pivo in plastenko vode, za kar se ji zahvaljujejo.

Štefan Cigoj

Spomin na dogodke na Hudem polju vsako leto pospremiijo praporščaki.

DVI SLOVENSKE ISTRE: ZA NAMI JE USPEŠNO POLETJE

Društvo vojnih invalidov Slovenske Istre je tudi v poletnem tromesečju delovalo po načrtanem programu dela. V tem času smo rešili tudi veliko socialnih zadev in obiskali več bolnih članov. Tako kot vsako leto smo se udeležili srečanja vojnih invalidov in družinskih članov v Šempetru pri Novi Gorici. Naši člani so bili zelo zadovoljni z organizacijo srečanja, za kar DVI Severne Primorske zasluži vso pohvalo. Z našimi invalidi smo si ob tej priložnosti organizirano ogledali še spomenik na Cerju, vendar z vodičema nismo bili zadovoljni. Veliko se je govorilo o prvi svetovni vojni, ničesar pa o dogodkih iz obdobja NOB. S tem smo seznanili društvo

Primorci na vojaški ladji Ankaran.

TIGR in ZB Severne Primorske, da bi obvestila in naročila vodičem, kako naj seznanjajo obiskovalce o resničnih dogodkih tudi iz NOB.

Po končanem ogledu smo se zadržali na krajšem postanku na turistični kmetiji v Gabrovici in ob tej priložnosti podelili priznanja ZDVIS našim zaslužnim članom. Priznanja so prejeli: **Zlato plaketo** za dolgoletno delo v vodstvu društva je prejel **Ivan Vinčec**.

Pisno priznanje sta prejela **Oktavij Hrvatini** in **Anica Mask**. Zahvalo sta prejela **Vida Zadnik** in **Valerij Lazar**.

V juliju smo organizirali zelo uspešen ogled Luke Koper, z odlično vodičko, ki nam je opisala zgodovinski razvoj pristanišča. Nato smo bili deležni toplega sprejema na vojaški ladji "Ankaran", in si ogledali del slovenske obale. Pokazali so nam oborožitev ladje ter posebno opremo potapljaške enote. Na koncu smo si ogledali še vzorno urejen Muzej podvodnih dejavnosti v Piranu in tako uspešno zaključili celodnevni izlet po Obali.

V avgustu smo se z našimi ranjenci iz bolnic Pavla in Franja ter drugimi člani udeležili srečanja ranjencev v Hudem polju in na Vojskem. Vsi so bili zadovoljni in upamo, da se bomo naslednje leto zopet srečali v bolnici Franja, četudi ne bo docela obnovljena po lanskem neurju.

Janez Gorišek

BOGATA POLETNA DOŽIVETJA

Mnogi člani društva CIV Primorske smo že dalj časa gojili željo po izvedbi dvodnevnega izleta. To zamišljal smo uresničili v začetku julija, z izletom, na katerem smo si ogledali Orlovo gnezdo, Salzburg z okolico in Veliki Klek (Grossglockner).

Sredi slikovite alpske pokrajine blizu jugovzhodne nemško-avstrijske meje je Orlovo gnezdo, prava gorska trdnjava in zelo privlačna turistična znamenitost. Načrtovana je bila kot darilo za 50. rojstni dan tedanjemu diktatorju Adolfu Hitlerju. Tudi ogled Salzburga nam je nudil neštete znamenitosti v mestnem jedru, saj se uvršča med najbolj ohranjena srednjeveška mesta v Evropi. Po udobnem prenočevanju v bližnji okolici smo se naslednjega dne sprehodili po parkih dvorca Hellbrunn, ki preseneča z antičnim kiparstvom in s številnimi vodnimi igrami.

Vračali smo se po visokogorski cesti na Grossglockner, kjer oči samo strme nad lepotami narave in dosežki človekove domiselnosti ob izgradnji najvišje alpske ceste. Na vrhu smo kar nekaj časa namenili kosilu in sprehodu nad ledenikom pod zasneženimi alpskimi vrhovi. Naš naslednji postanek je bil v alpskem naselju Heiligenblut ob

vznožju gore, kjer smo si ogledali tamkajšnjo znamenito gotsko cerkev.

Polni bogatih vtisov in doživetij smo se razšli, veseli, da nam je vodstvo našega društva organiziralo tako lep izlet.

Ivanka Strnad

Primorski CIV-i na velikem Kleku.

IVAN CIBIC – Mirko, partizan, ranjenec in sanitetni delavec v bolnici Pavla

Del nagovora Ivana Cibica ob 25. srečanju ranjenec, invalidov in osebja bolnišnic Pavla in Franja:

Drage tovarišice, dragi tovariši, prijatelji in vsi prisotni, ki z dobro mislijo in srcem prihajate na spominsko srečanje, na kraj, kjer je partizanska saniteta v skritih, konspirativnih bolnicah v zavetju Trnovskega gozda in Idrijskih grap in sotesk, zdravila ranjene in bolne partizane.

Minilo je že 65 let odkar je rastoča partizanska vojska na Primorskem in njene borbene aktivnosti, ki so zahtevale številne žrtve in ranjence, spoznala, da je nujno izgraditi dobro organizirano in varno partizansko saniteto.

Že spomladi 1943 leta je edini partizanski zdravnik na Primorskem, dr. Aleksander Gala – Peter zdravil ranjene partizane v 10 zdravstvenih postajah od Benečije do Idrije, ki so bile v skritih kotlinah ali na samotnih kmetijah, ranjence pa so oskrbovali in negovali večinoma domačini.

Poraz italijanske okupacijske vojske in vsesplošna vstaja primorskega ljudstva, nastanek številnih brigad, divizij in korpusa ter stalni spopadi z nemško vojsko in njenimi pomagači, so narekovali, da se tu, na Primorskem zgradi urejena bolnica, skrita v gozdovih, ki bi nudila varno zavetje in zdravljenje ranjenim in bolnim borcem.

Sam sem bil hudo ranjen in doživel sem težavno pot umikanja v zavetje gozdov, kjer sem kot okrevajoči ranjenec in invalid postal graditelj partizanske bolnice Pavla, ki je konec decembra 1943 sprejela prve ranjence borbenih enot južne Primorske. Hkrati je bila zgrajena bolnica Franja, ki je sprejemala ranjence iz severne Primorske in Gorenjske.

Skromno je bilo število primorskih zdravnikov. Italijanska okupacija Primorske in fašistično zatiranje je obubožalo sleherno družino. Velika je bila pomoč matične domovine, od koder so prišli zdravniki in drugo zdravstveno osebje. K nam sta prišli dr. Pavla, ki je sprejela in zdravila preko 1.600 ranjencev in bolnikov in dr. Franja, ki je zdravila preko 900 ranjenih in bolnih partizanov. Postali sta legendarni in tudi njuna zasluga je, da dejanja zdravnikov in osebja bolnic, ki so bile polne humane, plemenite, tovariške in pri srčne skrbi za ranjene borce, ostanejo del našega spomina, ki ga moramo prenesti na mlade rodove, da jim obogati življenje.

Današnje je že 25. srečanje, na katerem vsako leto obudimo spomin na neprecenljiv doprinos partizanskega zdravstva, ki je bilo edinstveno v okupirani Evropi. Obujamo in potrjujemo ljubezen, pripadnost narodu, željo po svobodnem in ustvarjalnem življenju in

pristno tovarištvo v pravem pomenu, ki so jih zmogli zdravniki in osebje partizanskih bolnic, da so prenesli vse napore, pomanjkanje, mraz in lakoto ob veliki skrbi za ranjenega borca. Spopadi in bitke so bile daleč od skritih bolnic. Pot reševanja je trajala dan ali več, saj je bilo treba ranjence prenesti po skrivnih poteh v bližini sovražnika. Vsa skrb zdravnika in osebja je bila namenjena skrbni negi, operativnim posegom in udobnemu in prijetnemu počutju v barakah, ki so bile vselej polno zasedene. Veliko število težje ranjenih in invalidov je zahtevalo premestitev v bolj opremljene zavezniške bolnišnice.

V avgustu 1944. leta je potekala dobro organizirana akcija prenosa in reševanja sto težko ranjenih borcev in invalidov iz bolnice Pavla in Franja na partizanska letališča na Notranjskem, od koder so jih z letali zaveznikov pripeljali v urejene bolnice v Bari. Edinstvena partizanska akcija na Primorskem, ki jo je izvedla celotna divizija pri prenosu ranjencev od Cerknega na Vojsko, Predmejo in preko ceste in železnice pri Postojni, ki so ju varovale sovražne enote, se je končala srečno in brez žrtev.

Izkušnje partizanske sanitete, improvizacija in delo v zasilnih prostorih v barakah, operiranje vpricho ranjencev, pomanjkanje zdravil, anestetikov in virov svetlobe, so skrbno dokumentirane. Povojne analize potrjujejo, da so bili rezultati zdravljenja v partizanskih bolnišnicah primerljivi z zavezniškimi izkušnjami in uspehi.

Tudi danes se najdejo posamezniki, ki govorijo o gnilih barakah in ne poznajo nobenega od zdravljenih ranjencev. To zgovorno pove, da nimajo srčne kulture in spoznanja o humanem poslanstvu slovenskih zdravnikov, ki so zapustili urejene bolnišnice in klinike, zato da bi delali in reševali ranjence v partizanskih barakah.

Prav te barake so živ spomin in opomin človeštvu in vsem Slovencem, da tako nesrečnega obdobja za naš narod, kot je bila kruta vojna, ne bi bilo nikoli več. Upanje in dane obljube zagotavljajo obnovitev delno porušene bolnice Franja, edinstvenega ohranjenega spomenika partizanske sanitete na slovenskem in njeno uvrstitev na seznam Unesca.

Vse te izkušnje, polne humanosti, požrtvovalnosti, domoljubja in tovarištva, so danes nujno potrebne mladim generacijam in s takim poslanstvom naj zaživi tudi naša mlada slovenska vojska. Narodno osvobodilna vojska je rasla do končne zmage in osvoboditve, vsak odhod ranjenega ali padlega borca iz bojnega polja je bil zapolnjen z novimi predanimi, sicer neizkušenimi borci, željnimi zmage nad sovražnikom in življenjem v svobodni Sloveniji.

Vsem prisotnim želim, da bi vas današnje srečanje obogatilo in oplemenitilo vaša čustva in tovariški odnos do bližnjega, prijatelja, soseda in ljudi potrebnih vsestranske pomoči, kot jo je nudilo partizansko zdravstvo ranjenim in bolnim borcem za svobodo Slovenije.

Vrednota in srečno življenje je nuditi in dati pomoč potrebnemu sočloveku.

Lep pozdrav in nasvidenje čez leto dni na Hudem polju in srčno vabljeni na Vojsko, da počastimo prihod

pohodnikov Po poteh prenosa ranjencev iz Primorske na Notranjsko.

Ob slovesu je naša dr. Pavla vselej povedala: »Bilo je hudo, vendar tudi lepo, saj so nas predani tovariški odnosi med nami, odnos do ranjencev in skrb zanje naredili srečne in ponosne, kljub vsem naporom, nevarnostim, pomanjkanju in dejstvu, da smo obkroženi od sovražnikov in okupatorjev«.

Vedno Vaš Mirko – dr. Ivan Cibic

KVALIFIKACIJSKA TEKMOVANJA ZDVIS V LETU 2008

ZDVIS je v letošnjem letu načrtoval 6 kvalifikacijskih tekmovanj. Štiri tekmovanja smo že izvedli in sicer:

- *tekmovanje v streljanju; Nova Gorica* 29.3.
- *tekmovanje v balinanju; Ljubljana* 12. 4.
- *tekmovanje v kegljanju; Radenci* 19. 4.
- *tekmovanje v ribolovu; Ptuj* 17.5.
- *tekmovanje v pikadu; Zasavje* 24.9.

Vsa tekmovanja so bila dobro pripravljena in tudi uspešno izvedena, saj ne udeleženci ne delegati zveze niso imeli pripomb.

Izvajalec je po koncu vsakega tekmovanja napisal poročilo, v katerem je opisal potek tekmovanj in podal svoje pripombe. Poročila so podlaga za ugotavljanje uspešnosti izvedenega programa in usmeritve za naše nadaljnje delo. Na vseh tekmovanjih je bil prisoten tudi delegat zveze, ki je skrbel za pravilnost tekmo-

Trnke so v vodo namakali mladi in stari.

Tehtanje ulova pod budnim očesom tekmovalcev.

vanja in opravljal naloge po 20. členu pravilnika. Vsa tekmovanja so potekala po Pravilniku o organizaciji in izvedbi športno rekreativnih prireditev ZDVIS.

Namen kvalifikacijskih tekmovanj je doseg norme potrebne za udeležbo na državnih prvenstvih, ki jih organizira Zveza za šport invalidov Slovenije, zato je strokovna služba po vsakem kvalifikacijskem tekmovanju najboljše tekmovalce prijavila na državno prvenstvo. V letošnjem letu so na državnem prvenstvu sodelovali naši tekmovalci v šahu, v balinanju in ribolovu. Žal se na državna prvenstva ni uspelo uvrstiti našim športnikom v kegljanju in streljanju in to predvsem zaradi zaostrenih pogojev in visokih norm, ki jih je treba doseči. Toda predvsem za invalide velja izrek »važno je sodelovati« in tako velja to tudi za nas.

V letošnjem letu nas čaka še kvalifikacijsko tekmovanje v šahu, ki bo v Ljubljani, 22. novembra.

Vsem tekmovalcem, ki so sodelovali na kvalifikacijskih tekmovanjih še enkrat čestitam in se jim zahvaljujem za sodelovanje.

ŠPORT IN REKREACIJA CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE

Napad na keglje.

Za natančen strel v tarčo je potrebna mirna roka in obilo koncentracije.

Pred tekmovanjem se ne sme pozabiti na ogrevanje.

Pri balinanju je pomembna natančnost.

Dobitniki medalj s predsednikom ZDCIVS Francem Donkom (v sredini).

Tudi pohodništvo je gibanje in šport. CIV-i na pohodu ob žici.

CVIČEK

Cviček je vinček,
Da boljšega ni
Na širnem dolenskem
Se ga dobi.

Ga pijemo radi
Krepi nam telo
Za dobro prebavo
S cvičkom bo šlo,

Topi nam maščobe
Znižuje sladkor
Je dober za tiča
Dviguje ga gor.

Za dobro je voljo
Odžene skrbi
Po žilah v telesu
Požene nam kri.

Dva deci na dan
Naj merca bo,
Da zdravje odlično
Še dolgo nam bo.

To želje so moje
Želim vam tako
Da leta še dolga
Lušno vam bo.

Franc Režek

NAGRADNA KRIŽANKA

	OSEBNI ZAIMEK	KAJZER IVO		UŽITNA VODNA RASTLINA		ORJAŠKA KAČA		KLAVORA SLAVA	NADA	BREZALKOHOL- NA PJAČA	
ZNAMKA KAMIONA					RANA NA ŽELODCU						
GRADBENO PODJETJE V MB					GRŠKA BOGINJA		PREPIR				
ZAČETEK ABECEDE		PLAKAT							KEM.EL. ZA KALIJ		NAŠ OBRAMBNI MINISTER
		NATURA							PISATELJ CANKAR		
	GLAVNO MESTO KUBE										
TURŠKO MOŠKO IME							DVOREC				
							FLAVTISTKA GRAFENAUER				
OBLIKA IMENA ARISTOTEL						VRSTA VRBE				IZDELOVALEC KISA	
						SPONA					
POJAV NA VODNI GLADINI				MODA							
				NARODNA	MASKA						
REKA V ANGLIJI (KOZMETIKA)					GRADBENI MATERIAL				RIMSKA ŠT. 4		
					NASPROTNO OD NE VEM				ŽENSKA REVUJA		
PREDLOG			DOMAČA ŽIVAL					NADLEŽNA ŽUŽELKA			
			PUSTNA...					OBLIKA IMENA NACE			
								KEM.EL. ZA FOSFOR			
	OSAMITEV						DVOJICA				

Sestavil: Ivo Štraus, uredil Jože Romšak

Skandinavsko križanko rešite v celoti.

V obarvanih kvadratih boste tako dobili geslo, ki je vsem dobro znano.

Rešitev napišite na dopisnico in pošljite na naslov:

Zveza vojnih invalidov Slovenije, Hacquetova 4, 1000 Ljubljana.

Izžrebali bomo tri pravilne rešitve in nagrajencem poslali nagrade po pošti.

Drage članice in člani društev CIV in VI. Pri uganki iz prejšnje številke se niste izkazali, saj nismo prejeli niti ene pravilne rešitve. Mnogi ste sicer našli vsa društva vojnih invalidov, ki so se skrivala v razpredelnici, niste pa napisali tistega, ki je manjkalo.

Pravilen odgovor je bil : SEŽANA.

Nagrad zato ne bomo podelili. Več sreče pri reševanju tokratne križanke.

Uredništvo